

Železnice spojuje kultury

6.10.2025 - | Krajský úřad Pardubického kraje

Pardubický kraj má dlouhodobé partnerství se sousedním Dolnoslezským vojvodstvím v Polsku. Kdo zavítal letos v létě do Klodska na Festival květin, mohl se o tom přesvědčit. Oba kraje spojuje také řada příhraničních projektů. Jedním z těch větších je „Železnice spojuje kultury“. Polští partneři, kteří mají zázemí ve Slezské Javořině a Dzierżoniówě, přijeli nyní lépe poznat Muzeum starých strojů a technologií v Žamberku a místo budoucího železničního muzea v Dolní Lipce.

Hlavním partnerem projektu spolufinancovaného Evropskou unií prostřednictvím operačního programu Interreg Česko-Polsko je Pardubický kraj. Dalšími třemi partnery jsou polská Nadace pro ochranu slezského průmyslového dědictví, české Muzeum starých strojů a technologií v Žamberku a polské Město Dzierżoniów. Všechny partnery včetně řídicích a kontrolních orgánů uvítal v takzvané Vonwillerce hejtman Pardubického kraje Martin Netolický. Připomenul historii nostalgických jízd parních vlaků v Pardubickém kraji i myšlenku železničního muzea v Dolní Lipce.

Od nápadu k činu

„Inspiroval jsem se už v roce 2014 ve Skotsku, kde jsem viděl nostalgické jízdy nedaleko hory Ben Nevis. Při útlumu využívání některých tratí u nás jsem si říkal, že by to byla výborná příležitost také pro turisty v našem kraji. Od roku 2019 spolupracujeme s Muzeem starých strojů a technologií v Žamberku, které má nyní osm provozuschopných lokomotiv a kvalifikované personální zajištění pro tyto historické stroje. A když jsme hledali zázemí pro přezimování části lokomotiv, padla volba na bývalou výtopnu na Dolní Lipce. Do budoucna zde vyroste nejen toto zázemí pro zajištění jízdy historických lokomotiv, ale díky evropskému projektu tady také plnohodnotné železniční muzeum. Od jeho vzniku si slibujeme, že spolu s dalšími turisticky hodnotnými cíli v okolí přiláká turisty jak od nás i ze zahraničí. Navíc je sem přivezou i samotné nostalgické vlaky,“ řekl hejtman.

Z bodu nula do hlavní stavby

Pardubický kraj má zatím za sebou první úpravy bývalé výtopny v Dolní Lipce, které ještě nejsou součástí evropského projektu. Objekt byl prodloužen přístavbou, byly tu vybourány vnitřní vestavby, tím byla zprůjezdněna druhá kolej a vyměněn byl degradovaný krov a střešní krytina. „Do konce října běží výběrové řízení na dodavatele stavby hlavního objektu muzea u příjezdové silnice, točny s paprsky na vystavování lokomotiv a vozů a rekonstrukci menších staveb v areálu. Po uzavření smlouvy s dodavatelem počítáme, že hotovo by mohlo být v první polovině roku 2028,“ popsal aktuální stav hejtman Netolický.

Celý areál, včetně budoucího železničního muzea je v majetku Pardubického kraje, ale muzeum bude provozovat smluvní společnost, stejně jako je tomu třeba u Dělostřelecké tvrze Bouda nedaleko odsud. Většinu exponátů zajistí Muzeum starých strojů a technologií v Žamberku.

Jeho dílny pro muzeum plánují v rámci stejného evropského projektu vyrobit repliku lokomotivy Moravia. Právě Moravia a Austria byla dvojice prvních parních lokomotiv provozovaných na současném území České republiky. Byly vyrobeny ve Velké Británii a obě jezdily od roku 1838 mezi Brnem a Vídní. Tenkrát měla připojené vozy I. až IV. třídy ve vzhledu od kočáru po nákladní prostor s lavicemi. V žambereckém muzeu chtějí vyrobit vagon II. třídy a v Polsku pak vagon IV. třídy.

Perla na železnici

Milým překvapením zejména pro polské účastníky bylo občerstvení a on-line jednání s dalšími partnery v historickém jídelním voze z roku 1906. Tento typ vozů Ringhoffer se vyráběl v českých zemích pro celou Evropu a provozovala je Mezinárodní společnost Wagons-Lits, která zajišťovala i jízdy Orient Expresů. Pouze jeden provozuschopný exemplář se dochoval v Budapešti a používá se jen při výjimečných příležitostech a tento vůz je nyní druhý. Letos byl už součástí nostalgických jízd pro běžnou veřejnost a o místa v něm byl obrovský zájem. „Koupili jsme už velmi zničený vůz od soukromého majitele ve Švýcarsku. Ve spolupráci s Národním technickým muzeem jsme podle plánů a fotografií vše dva roky renovovali podle předloh – intarzované obklady stěn, světla, větrání, židle i vybavení. Tenkrát měl každý jídelní vůz originální ornamentální výzdobu od různých malířů, tady jsme se museli inspirovat dochovanými fotografiemi jiných vozů. Malířka Lída Ondrašíková na ruční výmalbě vozu pracovala dva měsíce osm hodin denně. Nyní můžete obdivovat secesní kosatce na stropě a v rozích i krásné kolibříky. Jsme rádi, když cestující do tohoto vagonu uzpůsobí svůj oděv do dobové podoby,“ uvedl předseda spolku Muzeum starých stroj a technologií Michal Bednář.

Češi v Polsku předběhli Němce

Nadšenci železniční historie z naší země už nyní mohou navštívit velmi pěkné Muzeum železnice ve Slezsku, necelých 60 km od hranic, ve Slezské Javořině, včetně jeho pobočky v městě Dzierżoniów. Partneri na schůzce potvrdili vzrůstající zájem o expozice a upřesnili, že v letošním roce zde už převážili čeští návštěvníci nad těmi z Německa.

Tento týden získalo muzeum ve Slezské Javořině celostátní cenu za nejlepší zachování historického průmyslového dědictví v Polsku.

Zástupci Nadace nyní kromě renovací dalších strojů upírají své úsilí ke sjednání výjimky pro provoz parních lokomotiv u Evropské komise. Cílem je zajistit pro budoucí generace možnost provozovat v Evropě i po roce 2035 nostalgické jízdy parních lokomotiv a také pro tyto účely zachovat alespoň jeden černouhelný důl, odkud by pro jízdy provozovatelé brali uhlí.

<https://www.pardubickykraj.cz/aktuality/130463/zeleznice-spojuje-kultury>